

Elmenni és hazatérni

– beszélgetés Giorgio Pressburgerrel –

DOSSZIÉ

– ... Az az igazság, hogy Magyarország nagyon sok ember számára kezd valóban érdekes lenni. Ez a világ szinte teljesen ismeretlen Olaszországban. Persze eddig is sokan keresték fel ezt az országot, a legtöbben turistaként; voltak, akiket leginkább a lányok érdekeltek, voltak, akik a vadászatot kedvelték itt, de az országot igazából nemigen ismerték. Ma viszont Magyarországot valóban növekvő figyelemmel kísérik, Magyarország minden szempontból érdekes ország... Budapest pedig amúgy is egyfajta mítosz. Én őszintén remélem, hogy az én könyveimnek, elbeszéléseimnek, regényeimnek is volt kevéske, de mégiscsak valamennyi része abban, hogy az olasz közvélemény figyelmé Magyarországra fordult.

– Minden bizonytalanság volt, abban pedig, hogy a magyar közvélemény az utóbbi években fokozott figyelemmel fordul Olaszország, az olasz kultúra felé, az ön tűzijátékszerű igazgatói működésének van igen nagy része. Ugyan majdnem reménytelen vállalkozás, de mégis, mit szólna egy rövid leltárhoz?

– Az ember igyekszik sok mindent másképp végezni, érdekesebben, eredményesebben. Ami jó, azt meg kell tartani, csak jobban kell csinálni. Az ittlétem óta megduplázódott az olasz nyelvtanfolyamaink hallgatóinak száma. Ők amúgy is egyfajta törzsközönség. Aztán láttam, hogy az épület, az egykori magyar képviselőház, valóban igen nagy, számos lehetőséget rejt magában, csak rá kell ezekre találni. Magyarországon nagy hagyománya volt valamikor a kávéházaknak. Miért ne lehetne itt is kialakítani egy irodalmi kávéházat? – gondoltam. Az ötlet több lépcsőben valósult meg, anyagi támogatást kellett szerezni, meg kellett találnom a megfelelő embert, és viszony-

lag gyorsan megszületett az utcára nyíló olasz könyvesbolt-kávézó. A dolgot azzal lehetett megtoldani, hogy havonta két-három alkalommal kávéházi esteket tartottunk, ezeket már nem a viszonylag kis kávézóban, hanem a régi országgyűlési karzaton, vagy éppen az előadóteremben. De kávéházi asztaloknál, égő gyertyák előtt ült a közönség. A legkülönfélébb arcait mutathatta meg az irodalmi kávéházban az olasz kultúra: voltak itt dalestek, szerzői estek, műfordító-versenyek, a Katona József Színház fiatal művészeinek állandó közreműködésével a XX. század szinte minden jelentősebb színpadi szerzője szót kapott, több mint két tucat darabot mutattunk be, sok-sok költő sok száz verse szólalt meg olaszul és magyarul, kitűnő olasz és további remek magyar színészek tolmácsolásában. A nagyobb nyilvánosságra számot tartó bemutatóink, kulturális sorozataink megint más keretben jelentkeztek, sorra megjelentek a kortárs irodalom legkiválóbb képviselői és persze az alkotók mellett a kiadók, a kritikusok, az irodalomtörténészek is. De jártak nálunk olasz filozófusok, zenetudósok, tudománytörténészek, atomfizikusok, a tudomány és kultúra legkülönbözőbb területeinek művelői, szakértői. És persze társaságukban gyakran fordultak meg a magyar szellemi élet legkiválóbb képviselői is.

– Ebben a zuhatagos jövés-menésben természetesen volt egyfajta egyeztetett menetrend, de akadtak szinte spontán, eseménykövető elemek is. Ha Márai A gyertyák csonkig égnek című regénye Olaszországban a könyveladási ranglisták élére került, nem telt el másfél hónap, és már itt is volt az Olasz Kultúrintézetben az Adelphi kiadó igazgatója...

– ...aki több száz ember előtt mesélte el, hogyan akadt rá Márai könyvére franciául, s hogy a hűségesebb olasz fordítás őt magát

is (Roberto Calassót, az olasz irodalmi és kiadói élet egyik legnagyobb szervezőjét) mennyire meglepte. De jártak itt a legnagyobb olasz kiadók, a Mondadori, a Rizzoli, az Einaudi, a Bompiani vezetői is. Az eredeti elképzeléseimhez híven nemcsak a „magas” kultúrát igyekeztem bemutatni, eljöttek a legjobb karikaturisták, képregényszerzők, detektívregény-írók, tartottunk detektívregény-írói kurzust, forgatókönyv-írói

Giorgio Pressburger Szomráky Bélával és Módos Péterrel

tanfolyamot a műfaj olasz legjobbjainak részvételével, bemutatkozott az olasz divat, kiállítást szerveztünk *Az olasz design ötven éve* címmel.

– *Az Olasz Intézet számos rendezvényével túllépett az olasz kultúra határain. Tavaly és az idén is nemzetközi költőtalálkozót szervezett...*

– Tavaly a világ minden tájáról érkezett félszáz költő olvasta fel versét a Dunán, a hajón helyet már nem találó közönség a Vörösmarty téren, egy kivétítőn követhette a szavakat, beszélgetéseket. Az idén költők adnak egymásnak találkozót a Kultúrintézetben, olaszok, magyarok és még Európa számos

más országából érkezettek...

Két évvel ezelőtt *A kultúra a harmadik évezred küszöbén* címmel rendeztünk egy rendkívül izgalmas, kétnapos nemzetközi szimpóziumot, filozófusok, rendezők, írók, előadóművészek részvételével. Az előadásokat három nyelven jelentettük meg egyetlen kötetben. Tavaly az avantgárd művészet volt a témája legnagyobb nemzetközi rendezvényünknek.

– *Miért pont az avantgárd?*

– Mert nekem az volt a benyomásom, hogy ezt az irányzatot, amely lényegét tekintve Európának ebben a részében, Közép-, sőt Kelet-Európában vagy egyenesen Oroszországban indult útjára, errefelé háttérbe szorították, elnyomták; a kollektív lelkiismeret ezt valahogy nem tudta megemészteni, feldolgozni. És örömmel láttam, hogy több száz ember mutatott komoly érdeklődést, szeretettel vették körül az előadókat, művészeket. A koncerteknek is nagy közönségük volt, ami annál is inkább öröndetes, mert tapasztalataim szerint még mindig igen jelentős azoknak a koncertlátogatóknak a száma, akiknek Bartók zenéje „túl nehéz”... Amin persze nem is kell annyira csodálkoznunk, ha arra gondolunk, hogy még egy olyan kiemelkedő muzsikusként, mint Pierre Boulez, vagy negyven évvel ezelőtt azt írta egyik könyvében, hogy Bartók másodosztályú nagyság... Utána persze nem győzte hogyan visszaszívni az egészet.

– *Máshol is el tudta volna végezni ezt a munkát? Mondjuk Lengyelországban?*

– Én úgy gondolom, hogy igen. Ez ugyanis alapvetően nem nyelvismeret kérdése. Az persze tagadhatatlan, hogy a hely- és nyelvismeret a segítségemre volt. Régi barátokra leltem, sok új barátságot kötöttem. Ittlétem alatt ebben az országban én nagyon jól éreztem magam, és szerintem ez az ország még sok mindent le fog tenni az európai kultúra asztalára.

Szomráky Béla
Európai Utas, 47. sz. 2002/2.